

Udskriftsdato: 8. januar 2026

AFG nr 9820 af 29/09/2020 (Gældende)

Værdipapirer - momsfrigtagelse - forhandlinger - advokatydelse

Ministerium: Skatteministeriet

Journalnummer: 20-0593371

Værdipapirer - momsfrigatelse - forhandlinger - advokatydelser

Sagen drejede sig om momsfrigatelse af advokatydelser, der blev leveret i forbindelse med salg af selskabsandele, jf. momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e. Det fremgik af bestemmelsen, at transaktioner, herunder forhandlinger, i forbindelse med værdipapirer kunne fritages. Aktier eller anparter i et selskab var sådanne værdipapirer, og en rådgivers ydelser ved salg heraf kunne udgøre forhandlinger, som var omfattet af fritagelsen. Det var en betingelse for momsfrigatelse, at rådgiver enten havde en bemyndigelse i forhold til aftalevilkår eller en fuldmagt i forhold til aftaleindgåelse.

Skatterådet kunne på baggrund af de konkrete forhold i sagen ikke bekræfte, at advokatydelserne var omfattet af momsfrigatelsen.

Skatterådsmøde 29. september 2020 - SKM2020. 415. SR

Spørgsmål

1. Er de af Spørger leverede advokatydelser, som beskrevet nedenfor, momsfrie, jf. momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e?

Svar

1. Nej.

Beskrivelse af de faktiske forhold

Spørger anmoder om bindende svar på, om de af Spørger leverede advokatydelser, som beskrevet nedenfor, er momsfrie, jf. momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e.

1. Beskrivelse af Spørger

1.1 Beskrivelse af Spørgers virksomhed

1.1.1 Spørger er en dansk advokatvirksomhed, som leverer rådgivningsydelser inden for en lang række juridiske discipliner.

1.1.2 Spørgers virksomhed er primært målrettet erhvervskunder, og Spørger beskæftiger sig særligt med områder inden for selskabsret, børs- og bankret, konkursret, skatteret, arbejdsret, immaterialret, ejendomsret mv. Spørger beskæftiger sig derfor i et væsentligt omfang med bistand af klienter i transaktionssager (fx køb og salg af samt investering i selskaber).

1.1.3 Rådgivere ansat i Spørger er primært advokater. Formålet med klienters indkøb af advokatydelser i transaktionssager er typisk i) dels at identificere problematiske eller fordelagtige (juridiske) forhold knyttet til købsgenstanden (target), ii) dels at bistå klienten med forhandlinger ved at kvantificere de identificerede problematiske/fordelagtige forhold med henblik på, at klienten kan have et oplyst grundlag til at forhandle vilkår, herunder pris, og iii) dels at udarbejde kontrakter, bilag mv. til den formelle gennemførelse af transaktionen. Det er derimod sjældent, at advokaten tager aktiv del i den materielle del af transaktionsprocessen, som fx at finde køberemner eller forhandle pris med modparten.

1.2 Spørgers registreringsforhold

1.2.1 Spørgers advokatvirksomhed udgør økonomisk virksomhed, og Spørger er således momsregistreret.

2. Transaktionen

2.1 Spørgers opdrag

2.1.1 Spørger blev i slutningen af august 2018 kontaktet af selskaberne A, B og C (sammen Klienterne) i forbindelse med, at Klienterne ønskede at sælge samtlige af deres kapitalandele i selskabet D, nu selskab E (Target), til et nystiftet selskab F, nu selskab G (Køber). Klienternes salg af Target til Køber vil i det følgende benævnes Transaktionen.

2.1.2 Forud for gennemførelsen af Transaktionen havde selskaberne H, I, J og K (tilsammen De Nye Kapitalejere), stiftet Køber til brug for gennemførelse af Transaktionen. På dagen for gennemførelse af Transaktionen (men lige efter Købers erhvervelse af 100 pct. af aktierne og stemmerettighederne i Target) geninvesterede Klienterne i Køber (Geninvesteringen), hvilket gav anledning til, at der i forbindelse med gennemførelse af Transaktionen ligeledes skulle udarbejdes en ejeraftale vedrørende rettighederne og forpligtelserne for De Nye Kapitalejeres og Klienternes fælles ejerskab af Køber (Ejeraftalen). Ejeraftalen blev indgået på dagen, hvor Transaktionen og Geninvesteringen blev gennemført.

2.1.3 Klienterne ønskede juridisk bistand fra Spørger i relation til gennemførelse af Transaktionen og Geninvesteringen. Spørgers opdrag var afgrænset som følger:

- Spørger skulle deltage i indledende møder med Klienterne til tilrettelæggelse af struktur, proces, due diligence, mv.
- Spørger skulle etablere og afvikle et virtuelt datarum, herunder ved
 - udarbejdelse af instruks til brug for indsamling af datarumsmateriale og anmodningsliste til brug for due diligence undersøgelser,
 - rådgivning til Klienterne omkring - men deltage i selve den praktiske proces vedrørende - organisering og registrering af due diligence materiale, og
 - rådgivning til Klienterne omkring, hvordan juridiske spørgsmål der blev fremsat i datarummet fra Køber til Klienterne vedrørende Target, skulle besvares.
- Spørger skulle deltage i forhandlingsmøder med Klienterne,
- Spørger skulle udarbejde et udkast til Ejeraftalen (eksklusive bilag), som Spørger og Købers juridiske rådgiver efterfølgende lavede adskillige indholdsmæssige tilretninger til på baggrund af forhandlingsforløbet, mens Købers advokat udarbejdede udkast til en aktieoverdragelsesaftale vedrørende vilkårene for Transaktionen (Aktieoverdragelsesaftalen), som Spørger og Købers juridiske rådgiver efterfølgende lavede adskillige indholdsmæssige tilretninger til på baggrund af forhandlingsforløbet,
- Bilagene til Aktieoverdragelsesaftalen og Ejeraftalen er enten udarbejdet af Køber, Købers juridiske rådgiver, Klienterne og/eller selskabet X, og Spørger har derfor kun i relation til visse bilag lavet indholdsmæssige tilretninger,
- Spørger skulle forestå forhandling af transaktionsdokumenterne med Klienterne, Klienternes virksomhedsmægler, Køber og Købers juridiske rådgiver,
- Spørger skulle forberede og deltage i en elektronisk gennemført underskrivelsesproces i relation til Aktieoverdragelsesaftalen vedrørende Transaktionen (signing) og i et fysisk gennemført møde, hvor Klienterne og Køber gennemførte Transaktionen, Geninvesteringen, herunder indgåelsen af Ejeraftalen (closing),
- Spørger skulle udarbejde et udkast til et referat fra closing (closingmemorandum), som Købers juridiske rådgiver og Spørger i fællesskab efterfølgende lavede adskillige indholdsmæssige tilretninger til på baggrund af forhandlingsforløbet, og
- Spørger skulle varetage diverse post-closing forhold, herunder bl.a. sikre korrekt gennemført registrering hos Erhvervsstyrelsen i forbindelse med udskiftning af ledelsesmedlemmer i Target, hvilket var blevet registreret af Købers juridiske rådgiver.

2.1.4 Spørgers opdrag omfattede ikke identifikation eller formidling af potentielle køberemner, som alene varetoges af Klienterne og selskabet X, se straks nedenfor.

2.1.5 Foruden Spørger, havde Klienterne kontraheret med X. Selskabet X er en rådgivervirksomhed med mere end 200 virksomhedsmæglere, der er specialiseret i M&A Corporate Finance. X' kernevirksomhed er dels at yde finansielle rådgivningsydelser, dels at agere mæglere for virksomhedsejere i forbindelse med salg af deres virksomhed. For yderligere information, henvises til X' hjemmeside.

2.1.6 X' opdrag hos Klienterne bestod i at identificere relevante køberemner, levere finansielle rådgivningsydelser knyttet til gennemførelse af Transaktionen samt deltage i forhandlinger vedrørende kommercielle vilkår for Transaktionen og Geninvesteringen på vegne af Klienterne, herunder fx i relation til købesummerne relateret til Transaktionen og Geninvesteringen. Dette udmøntede i "letter of intent", der blev udfærdiget forud for due diligence og forhandlinger.

2.2 Spørgers rolle i processen

2.2.1 Oversigt over Spørgers arbejdsopgaver ifm. honoraropgørelse (udfærdiget af partner ved Spørger, N):

#	BESKRIVELSE
1	A. Forhold vedrørende transaktionens opstart, herunder bl.a.: Hensigtserklæring (intensionsaftale) B. Due diligence, herunder: a) Praktisk og IT-mæssig håndtering af data-rumsforhold b) Sparring vedrørende due diligence-processen med X og sælgerne c) Håndtering af Q&A.
2	Gennemgang eller udarbejdelse af dokumenter og tilhørende bilag samt eventuel justering af dokumenter og tilhørende bilag: A. Aktieoverdragelsesaftale samt tilhørende bilag B. Ejeraftale samt tilhørende bilag.
3	Fysiske møder/telefonmøder, herunder forberedelse, deltagelse og efterbehandling, herunder bl.a.: A. Den 10. oktober 2018 fysisk forhandlingsmøde hos selskabet X, hvor N, O, P, Q, X samt købersiden deltog B. Den 25. oktober 2018 telefonisk forhandlingsmøde med R, hvor N og S deltog

	C. Den 26. oktober 2018 fysisk møde hos Spørger, hvor N, S, O, P, Q og X deltog, og hvor bl.a. forhandlingsmødet til den 30. oktober 2018 blev forberedt D. Den 30. oktober 2018 fysisk forhandlingsmøde hos Spørger, hvor N, S, O, P, Q, X og købersiden deltog E. Den 5. november 2018 telefonisk forhandlingsmøde med R, hvor S deltog F. Den 5. november 2018 fysisk forhandlingsmøde hos Spørger, hvor S, O, P, Q, X og købersiden deltog G. Den 13. november 2018 fysisk møde hos Spørger, hvor S, O, P (pr. telefon), Q og X deltog H. Den 16. november 2018 telefonisk forhandlingsmøde, hvor N, S, O X og købersiden deltog I. Den 21. november 2018 telefonisk formøde til telefonisk forhandlingsmøde den 21. november 2018, hvor N, S, O, P og X deltog J. Den 21. november 2018 telefonisk forhandlingsmøde, hvor N, S, O, P, X og købersiden deltog.
4	Signing af transaktionen, herunder forberedelse, deltagelse og efterbehandling, herunder bl.a.: A. Udarbejde procesplan for gennemførelse af signing B. Håndtere praktik vedrørende afholdelse og gennemførelse af signing C. Klargøre dokumenter nævnt i punkt 2 til gennemførelse af signing D. Deltage i elektronisk signing E. Efterbehandling efter gennemførelse af signing.
5	Generel forberedelse og håndtering af closing af transaktionen, herunder bl.a.

	A. Udarbejde og klargøre dokumenter til brug for gennemførelse af closing samt bistå med at forberede gennemførelseshandling, herunder bl.a.: a. Closingmemorandum (referat for gennemførelse af closing) samt dertilhørende skriftlige mark-up- og telefonforhandlinger b. Håndtering af tegningsdokumentation til brug for gennemførelse af closing c. Bistå med praktik og koordinering vedrørende opgørelse af den foreløbige købesum d. Udarbejde dokumentation for, at køber ejer kapitalandelene i D via bl.a. en ejerbog, hvor der ikke fremgår tredjemandsrettigheder e. Udarbejde dokumentation for, at relevante ledelsesmedlemmer fratræder f. Gennemgang og bistå med praktisk håndtering af bankdokumenter g. Håndtere forhold omkring udarbejdelse af due diligence-dokumentationen fra det virtuelle datarum samt dertilhørende praktik h. Håndtere forhold omkring praktik vedrørende pengeoverførsler forud for og på closingdagen i. Håndtering af forhold vedrørende efterregistrering efter closing, herunder bl.a. udskiftning af ledelsesmedlemmer.
	Det samlede tidsforbrug i sagen har været større end normalt. Baggrunden herfor er, at vi har været intensivt involveret i de kommercielle forhandlinger.

2.2.2 Spørger leverede advokatydelse til Klienterne i overensstemmelse med sit opdrag, jf. ovenstående tabel i perioden 11. september 2018 til 11. april 2019. Spørger havde bemyndigelse til sammen med sælger at forhandle aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen. Spørger har fremlagt sin tidsudskrift for arbejde udført af Spørger for Klienterne i perioden i forbindelse med Transaktionen.

2.2.3 Spørgers tidsudskrift reflekterer, at Spørgers bistand har omfattet følgende:

Indledende møder - 11. til 27. september 2018

Der er afholdt en række forberedende møder mellem Spørger, Klienterne og Klienternes øvrige rådgivere, herunder X. På møderne har parterne drøftet opgavefordeling, proces, mv. Spørger har etableret et virtuelt

datarum, og Klienterne har i den forbindelse sørget for at indhente relevante dokumenter vedrørende Target.

Udarbejdelse af salgsdokumenter samt håndtering af datarum - 28. september til 25. oktober 2018

Spørger har i denne periode udarbejdet udkast til Ejeraftalen. Spørger har derudover løbende rådgivet Klienterne omkring, hvordan der skulle foretages nødvendige opdateringer af datarummet, ligesom Spørger har bistået Klienterne med rådgivning omkring håndtering af forespørgsler til datarumsmaterialet fra Køber og/eller Købers juridiske rådgiver.

Forhandlinger - 26. oktober til 20. november 2018

Spørger har forestået forhandlingsmøder sammen med Klienterne, X, Køber og Købers rådgivere. Spørger har ligeledes forestået interne forberedelsesmøder med Klienterne og/eller X forud for forhandlingsmøderne med Klienterne, X, Køber og Købers rådgivere. Forhandlingerne har taget afsæt i udkastet til Aktieoverdragelsesaftalen, udarbejdet af Købers juridiske rådgiver, og Ejeraftalen, udarbejdet af Spørger. Spørger har under forhandlingsmøderne ikke forhandlet pris med Køber, hvilken funktion i stedet har været varetaget af X og/eller Klienterne. Spørgers funktion har i stedet været at varetage Klienternes sædvanlige juridiske interesser som sælgere i en aktiehandel og som investorer i forbindelse med Geninvesteringen, herunder ved at give Klienterne det bedst mulige juridiske grundlag for at kunne gennemføre forhandlinger med henblik på, at Klienterne kunne opnå det mest gunstige resultat i relation til Transaktionen og Geninvesteringen.

Signing og closing - 21. november 2018 til 11. april 2019

Spørger har i denne periode bistået Klienterne med færdiggørelse af aftaledokumenterne, herunder navnlig Aktieoverdragelsesaftalen og Ejeraftalen. Derudover har Spørger bistået med en række forhold knyttet til selve gennemførelsen af Transaktionen og Geninvesteringen, herunder ved indhentelse af underskrifter fra parterne samt ved rådgivning omkring overførsel af købesummerne vedrørende Transaktionen og Geninvestering.

Spørger har ved Transaktionens gennemførelse bistået Klienterne med udarbejdelse af et referat fra gennemførelse af Transaktionen og Geninvesteringen (closing memorandum). Af Spørgers tidsudskrift reflekteres det, at det pågældende closing memorandum blev færdiggjort i samarbejde med Købers juridiske rådgiver, dog således at Spørger egenhændigt har udarbejdet første udkast til closing memorandum.

Endelig har Spørger bistået Klienterne med en række praktiske forhold forbundet med Transaktionens og Geninvesteringens gennemførelse, herunder ved gennemgang af diverse bankdokumenter, håndtering af closingleverancer, drøftelser med Købers juridiske rådgiver vedrørende aktivering af markedsføringsomkostninger, korrespondance med Købers juridiske rådgiver om earn-out-bestemmelser i relation til Transaktionen, mv.

3. Baggrund for indgivelse af anmodning om bindende svar

3.1 Spørger har udstedt en faktura med tillæg af moms til Klienterne for Spørgers bistand under Transaktionen. Efter udstedelse af fakturaen er den momsmæssige behandling af Spørgers ydelser blevet problematiseret i forhold til, hvorvidt de af Spørger leverede advokatydelse udgør "forhandling af værdipapirer", og ydelserne dermed er momsfratagne efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e.

3.2 Spørger er på baggrund af ovenstående blevet opmærksom på, at der i rådgiverbranchen er tvivl omkring, hvorvidt rådgivningsydelser leveret til klienter i forbindelse med klienters køb og salg af

selskaber er momspligtige ydelser, jf. momslovens § 4, eller om denne type ydelser udgør "forhandling af værdipapirer", og ydelserne dermed er momsfritagne efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e.

3.3 Spørger anmoder således Skatterådet om et bindende svar på dette spørgsmål, der har betydning for den momsmæssige behandling af Spørgers ydelser leveret til Klienterne i forbindelse med Transaktionen. Processen under Transaktionen, herunder omfanget af Spørgers bistand, afspejler et klassisk transaktionsforløb, og Skatterådets bindende svar på dette spørgsmål har derfor også relevans i forhold til den momsmæssige behandling af Spørgers øvrige advokatydelser i M&A-transaktioner, der består i klienters køb og salg af selskaber.

4. Det retlige grundlag

4.1 Advokaters virke

4.1.1 Rammerne for advokaters virke er reguleret i de Advokatetiske Regler, § 9.1, 9.2 og 17.1, hvilke bestemmelser har følgende ordlyd:

"9.1:

En advokat skal som klientens uafhængige rådgiver varetage klientens interesser grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv kræver.

9.2:

Advokaten skal i passende omfang holde klienten underrettet om sagens forløb

17.1:

En advokat må ikke ved udførelse af en sag gå videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger. Advokaten må ikke foretage unødige retsskridt eller søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde."

4.1.2 Reglerne indebærer, at advokater er befuldmægtigede for klienter, hvis opgave er at varetage klienters interesser i retsforhold, hvor klienterne har behov for juridisk bistand. Advokater har således qua deres rolle som befuldmægtigede vide processuelle rammer for tilrettelæggelse af bistanden til klienten. I transaktionssager, herunder sager, hvor klienter skal købe eller sælge virksomheder, ejendomme mv., afspejles dette ved, at advokaten har beføjelser til at oprette datarum, tilrettelægge Q&A-runde, lave due diligence, udarbejdelse af kontrakt, mv. Advokater bistår typisk ikke klienter med valg af køber eller fastsættelse af pris og kontraktsvilkår, der i stedet kan varetages af andre typer af virksomhedsmæglere.

4.2 Den momsmæssige behandling af advokatydelser

4.2.1 Af momslovens § 4, stk. 1, følger det

"Der betales afgift af varer og ydelser, der leveres mod vederlag her i landet. Ved levering af en vare forstås overdragelse af retten til som ejer at råde over et materielt gode. Levering af en ydelse omfatter enhver anden levering."

4.2.2 Momslovens § 4, stk. 1, 3. pkt. implementerer artikel 24 i Rådets direktiv af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (2006/112) ("Momssystemdirektivet"), hvoraf følger:

"Ved »levering af ydelser« forstås enhver transaktion, der ikke er en levering af varer."

4.2.3 Advokatydelser med leveringssted her i landet er således momspligtige.

4.3 Momsfritagelse af visse transaktioner vedrørende værdipapirer

4.3.1 Levering af en række varer og ydelser fritages for moms. Momsfritagelsesreglerne findes i momslovens § 13. Fritagelserne er fastsat på grundlag af de bagvedliggende fritagelsesbestemmelser i Momssystemdirektivets artikel 131-136.

4.3.2 Den relevante momsfritagelsesbestemmelse for denne anmodning er momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, der har følgende ordlyd:

"Transaktioner, herunder forhandlinger, med undtagelse af forvaring og forvaltning, i forbindelse med værdipapirer, bortset fra varerepræsentativer og dokumenter, der giver bestemte rettigheder, herunder brugsrettigheder, over fast ejendom, samt andele og aktier, når besiddelsen heraf retligt eller faktisk sikrer rettigheder som ejer eller bruger over en fast ejendom eller en del af en fast ejendom." (Spørgers understregninger)

4.3.3 Momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, implementerer artikel 135, stk. 1, litra f) i Momssystemdirektivet, hvorefter følger:

"Medlemsstaterne fritager følgende transaktioner:

(...)

f) transaktioner, herunder formidling, med undtagelse af forvaring og forvaltning, i forbindelse med aktier, andele i selskaber eller andre sammenslutninger, obligationer og andre adkomstbeviser, bortset fra varerepræsentativer og de i artikel 15, stk. 2, omhandlede rettigheder og adkomstbeviser" (Spørgers understregning)

4.3.4 Udtrykket "herunder forhandlinger/herunder formidling" i henholdsvis momsloven og Momssystemdirektivet skal ikke definere hovedindholdet af momsfritagelsen, men har til formål at udvide bestemmelsens anvendelsesområde til formidlingsvirksomhed, jf. præmis 38 i C-235/00, CSC Financial Services.

4.3.5 I sagen C-235/00, CSC Financial Services leverede et call-center ydelser til finansielle institutioner. CSC Financial Services varetog kontakten med de finansielle institutioners kunder i forbindelse med salg af de finansielle produkter. Kunderne initierede selv kontakten med CSC Financial Services, og CSC Financial Services indhentede herefter alle oplysninger, der var nødvendige for gennemførelse af salget, men overlod gennemførelsen af det endelige salg til de finansielle institutioner. EU-Domstolen konkluderede, at begrebet "forhandlinger" i forbindelse med værdipapirer ikke omfattede tjenesteydelser vedrørende et finansielt produkt, som en kontraktpart overlod til en underleverandør, og som kun bestod i at give oplysninger om produktet, men ikke i udstedelse af værdipapirerne. Begrebet omfattede derimod en særskilt virksomhed, som udøvedes af en mellemmand over for en sådan kontraktpart, herunder ved at give den pågældende oplysninger om, hvornår der kan være mulighed for at indgå en sådan kontrakt, at optage kontakt til den anden part og i kundens navn og for dennes regning at føre forhandlinger om den nærmere fastlæggelse af de gensidige ydelser.

4.3.6 Formidlingsvirksomhed tager derfor sigte på den virksomhed, som udøves af en mellemmand, der ikke selv er part i en kontrakt om et finansielt produkt. En formidler af værdipapirer har således til formål at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at to parter indgår en kontrakt, uden at formidleren har en selvstændig interesse i kontraktens indhold, jf. præmis 39 i C-235/00, CSC Financial Services Ltd.

Det bemærkes, at det af Den juridiske vejledning afsnit D. A. 5.11.3, der beskriver formidling- og forhandlingsvirksomhed, fremgår indledningsvis omkring formidlingsbegrebet:

"I retspraksis har domstolene ved flere lejligheder udtalt sig om omfanget af begreberne. I forbindelse hermed har domstolene bl.a. lagt vægt på følgende:

- Hvorvidt den pågældende formidler er en uafhængig mellemmand mellem leverandøren og aftageren af en momsfri ydelse.*
- Hvorvidt den pågældende virksomhed udøves af mellemmand, der ikke selv er part i den endelige kontrakt, samt at formidlerens ydelser adskiller sig fra de kontraktmæssige ydelser, der udføres af parterne i den endelige kontrakt.*
- Hvorvidt formidleren har til opgave at give opdragsgiveren oplysning om, hvornår der kan være mulighed for at indgå en kontrakt om et produkt.*
- Hvorvidt formidleren har til opgave at tage kontakt til en anden part og i opdragsgiverens navn og for dennes regning at føre forhandlinger om den nærmere fastlæggelse af de gensidige ydelser i henhold til den endelige kontrakt.*

Det anses ikke som en hindring for fritagelse som formidling/forhandling, at opdragsgiveren efterfølgende skal godkende forhandlingsresultatet, før kontrakten kan anses for indgået.

Der er derimod ikke tale om formidling, når en af kontraktparterne overlader det til en underleverandør at udføre en del af de faktiske transaktioner i forbindelse med kontrakten, herunder at give oplysninger til den anden part og at modtage og behandle bestillinger på tegning af de værdipapirer, som kontrakten angår. Se præmis 40 i sag C-235/00, CSC Financial Services Ltd. og præmis 31 i sag C-453/05, Volker Ludwig"

4.3.7 Formidlingen kan antage forskellige former afhængig af den konkrete situation. Som det fremgår af bestemmelsen, er denne ikke isoleret til tilfælde, hvor formidleren er ansvarlig for at identificere eventuelle købere. Det udgør også formidling at forhandle vilkårene for en given handel mellem sælger og en allerede identificeret køber, så længe formålet med ydelserne er at skabe det nødvendige grundlag for, at de to parter ønsker at indgå handlen.

4.3.8 Det fremgår i den forbindelse af præmis 23 i CSC-sagen (C-235/00), at ordlyden af sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 5, i princippet ikke er til hinder for, at en transaktion i forbindelse med værdipapirer består af flere forskellige ydelser, som i så fald kan udgøre transaktionen omhandlet i bestemmelsen, og som kan være omfattet af afgiftsfritagelsen i henhold til bestemmelsen.

4.3.9 Der er ikke tale om formidling, når en af kontraktparterne overlader det til en underleverandør at udføre en del af de faktiske transaktioner i forbindelse med kontrakten, herunder at give oplysninger til den anden part, at modtage og behandle bestillinger på tegning af de værdipapirer, kontrakten angår. I så fald indtager underleverandøren samme position som sælgeren af det finansielle produkt. Den pågældende er dermed ikke en mellemmand, jf. præmis 40 i C-235/00, CSC Financial Services.

4.4 Cirkulærets afgrænsning af rådgivningsydelser omfattet af momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e

4.4.1 Cirkulære nr. 130 af 12. november 2003 om anvendelsesområdet for momslovens § 13, stk. 1, nr. 11 - fritagelse for finansielle transaktioner (**Cirkulæret**) havde til formål at afgrænse, hvilke advokatydelser (og andre rådgivningsydelser) der i medfør af momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, var fritaget for moms. Cirkulæret er nu ophævet, men indholdet er videreført uændret i Den Juridiske Vejledning.

4.4.2 Det følger af Cirkulærets pkt. 6.2:

"Som eksempler på ydelser, der er omfattet af fritagelsen for forhandlinger, kan nævnes:

En tjenesteyders assistance ved køb eller salg af værdipapirer, såfremt tjenesteyderen har bemyndigelse til på købers, sælgers eller evt. begges vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen, eller hvis tjenesteyderen på nærmere aftalte vilkår har fuldmagt til på købers eller sælgers vegne at indgå aftale om en fritaget finansiel transaktion.

Corporate Finance-ydelser, hvis opdragsgiveren har til hensigt at levere eller aftage en fritaget finansiel ydelse, og hvis den tjenesteyder, der leverer Corporate Finance-ydelserne, har bemyndigelse til på opdragsgiverens vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen eller på nærmere aftalte vilkår har fuldmagt til på opdragsgiverens vegne at indgå aftale om en fritaget finansiel transaktion.

Ved Corporate Finance-ydelser forstås bistand, som ydes med henblik på eller i forbindelse med børsintroduktioner, aktieemissioner, udstedelse af konvertible obligationer m.v., større sekundære aktieplaceringer via regulerede markeder, formidling af fusioner og virksomhedsovertagelse, anden finansiel bistand i relation til ovennævnte områder.

Biysdelser skal momsmæssigt behandles på samme måde som den hovedydelse, som biysdelserne er en del af, jf. cirkulærets pkt. 38 - 44. Den tjenesteyder, der leverer en momsfri ydelse, skal derfor ikke lægge moms på biysdelser, der indgår som en del af den momsfrie ydelse. Som eksempel på biysdelser, der er momsfrie, når de leveres af en formidler som led i formidling af transaktioner vedrørende værdipapirer, kan nævnes:

Udfærdigelse af dokumenter, når den, der udfærdiger dokumentet, samtidig helt eller delvist på vegne af en aftalepart har bemyndigelse til at fastlægge vilkårene for en fritagen transaktion.

Værdiansættelse af værdipapirer med henblik på at fremsætte tilbud om formidling af køb eller salg af værdipapirerne.

Forundersøgelser, vurderinger og analyser til brug for formidling eller tilbud om formidling.

Formidlers rådgivning i forbindelse med formidlingen af de omfattede transaktioner.

(...)

Advokaters ydelser i forbindelse med overdragelse af aktier, kan i henhold til cirkulærets pkt. 47 - 52 fremover kun anses for at være omfattet af fritagelsen, hvis advokaten efter en konkret vurdering kan anses for formidler af momsfrie transaktioner vedrørende værdipapirer."

4.4.3 Cirkulæret reflekterer således, at advokatydelser leveret i forbindelse med aktiehandler, hvor advokaten har haft bemyndigelse til selvstændigt at forhandle og fastsætte aftalevilkår på vegne af klienten skal momsfritages efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, hvorimod advokatydelser leveret i forbindelse med aktiehandler, hvor advokaten ikke selvstændigt har forhandlet og fastsat aftalevilkår er momspligtige, jf. momslovens § 4.

4.5 Praxis vedrørende afgrænsningen af rådgivningsydelser omfattet af momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e

4.5.1 Jf. Juridisk vejledning afsnit D. A. 5.11.3 er angivet følgende eksempler for momsfrie ydelser:

"En tjenesteyders assistance ved køb eller salg af værdipapirer er momsfri. Det er en betingelse at tjenesteyderen enten

- har bemyndigelse til på købers, sælgers eller evt. begges vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen, eller*

- *har fuldmagt til på nærmere aftalte vilkår at indgå aftale om en fritaget finansiel transaktion på købers eller sælgers vegne."*

4.5.2 Som eksempel på afgørelser, hvor rådgivningsydelserne var momsfrataget efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, findes:

C-259/11, DTZ Zadelhoff vof: En mægler- og rådgivningsvirksomhed leverede rådgivningsydelser, der bestod i at søge køberemner til deres klienter til overdragelse af klienternes faste ejendomme (gennem salg af samtlige kapitalandele i et ejendomsselskab). Formålet med DTZ's ydelser var således at bevirke, at sælgere og købere indgik de respektive kontrakter om køb og salg af fast ejendom, uden at DTZ havde en selvstændig interesse i selve handlen. EU-Domstolen fandt, at rådgivningsydelser, der bestod i at søge køberemner på vegne af klienter med henblik på at søge en aktiehandel gennemført, uden at rådgiveren har en selvstændig interesse i transaktionens gennemførelse, udgør "forhandlinger" af værdipapirer i Momssystemdirektivets forstand.

SKM2009. 389. LSR: Sagen vedrørte klagers, et revisionselskab, levering af corporate finance ydelser i forbindelse med klagers klients salg af sit selskab. Klagers aftale med klienten indebar, at klager havde eksklusivitet til at gennemføre en salgsproces på de vilkår, der var mest fordelagtige for klienten. Klagers opgaver indebar bl.a. planlægning af salgsproces og strategi; analyse af værdifremmende faktorer og synergier; identifikation af potentielle køberemner; kontakt til købere; indhentning og analyse af indikative bud; vurdering og forhandling af bindende bud; samt rådgivning om aftalegrundlaget for klienten. Klienten skulle godkende købere og pris.

Landsskatteretten fandt, at klagers corporate finance ydelser til klienten var momsfrataget efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, under hensyn til følgende:

"Klageren må samtidig anses for at forhandle selvstændigt på opdragsgiverens vegne, idet klageren skal identificere og indlede forhandlinger med potentielle købere/sælgere, som skal munde ud i et aftaleudkast. Det forhold, at klageren efter kontrakten også skal forelægge aftaleudkastet for opdragsgiveren til endelig godkendelse, fratager ikke opdraget sin selvstændige karakter, jf. principperne i EF-Domstolens dom af 13. december 2001 i sag C-235/00 (CSC Finansiel services Ltd.) præmis 39 samt EF-Domstolens dom af 21. juni 2007 i sag C-453/05, Volker Ludwig, præmis 39."

SKM2015. 235. SR: Sagen vedrørte Spørgers, et erhvervsejendomsmægler- og rådgivningsfirma, levering af ejendomsmægler- og rådgivningsydelser i forbindelse med Spørgers klients salg af to ejendomsselskaber. Spørgers opdrag indebar bl.a., at Spørger skulle finde køberemner til sin klient, udarbejde prospekter samt deltage i forhandlingsmøderne med parterne. Skatterådet fandt, at klagers ydelser til klienten var momsfrataget efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, under hensyn til følgende "*Spørger leverede ydelser mod vederlag i forbindelse med dispositionerne 1)*

og 2), hvor Spørger bl.a. bistod med afdækning af markedet og potentielle køberemner, samt formidlede kontakten til købere af selskaberne, hvis eneste aktiv var fast ejendom. Den leverede ydelse havde, i lighed med DTZ Zadelhoffs levering i sag C-259/11, til formål at bevirke at 1) B A/S og C ApS henholdsvis 2) G ApS og J, indgik deres respektive kontrakter, uden at Spørger havde en selvstændig interesse i disse kontraktens indhold".

Spørgers opfattelse og begrundelse

5.1 Det er Spørgers opfattelse, at retstilstanden vedrørende den momsmæssige behandling af advokatydelser leveret til klienter i forbindelse med klienters køb eller salg af selskaber er uafklaret.

5.2 Advokatydelser er som udgangspunkt momspligtige, jf. momslovens § 4, når ydelserne har leveringssted her i landet. Undtaget fra momspligten er advokatydelser der udgør "forhandling af værdipapirer" (herunder aktier) omfattet af momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e.

5.3 Spørger ønsker derfor Skatterådets stillingtagen til, om Spørgers bistand til Klienterne kan rummes indenfor begrebet "forhandling af værdipapirer" som defineret i EU-praksis og i Cirkulæret.

5.4 Skatterådets bindende svar har som anført ovenfor ikke kun betydning for den momsmæssige behandling af Spørgers ydelser til Klienterne i forbindelse med transaktionen, men også for den momsmæssige behandling af Spørgers øvrige advokatydelser i M&A-transaktioner, der består i klienters køb og salg af selskaber.

Skattestyrelsens indstilling og begrundelse

Spørgsmål 1

Er de af Spørger leverede advokatydelser, som beskrevet, momsfrie, jf. momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e?

Begrundelse

Advokatvirksomhed udgør selvstændig økonomisk virksomhed, og en advokatvirksomhed er dermed en afgiftspligtig person, jf. momslovens § 3, stk. 1.

Det fremgår af momslovens § 4, stk. 1, at der betales afgift af varer og ydelser, der leveres mod vederlag her i landet. Ved levering af en vare forstås overdragelse af retten til som ejer at råde over et materielt gode. Levering af en ydelse omfatter enhver anden levering.

Levering af advokatydelser foretages mod vederlag, og advokatydelserne er således momspligtige, jf. momslovens §§ 3-4.

Advokatydelser, der udgør "forhandling i forbindelse med værdipapirer" kan dog være omfattet af momsfritagelsen i momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e.

Det fremgår af bestemmelsen, at finansielle aktiviteter i form af transaktioner, herunder forhandlinger, i forbindelse med værdipapirer, er fritaget for moms.

Salg af aktier eller anpartar i et selskab vil kunne udgøre en sådan transaktion i forbindelse med værdipapirer.

Det følger af retspraksis, jf. bl.a. C-235/00, CSC og af Den juridiske vejledning, at udtrykket "herunder forhandlinger" ikke skal definere hovedindholdet i momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, men har til formål at udvide bestemmelsens anvendelsesområde til formidlingsvirksomhed.

Endvidere, at udtrykket tager sigte på den virksomhed, som udøves af en mellemmand, der ikke selv er part i en kontrakt om et finansielt produkt. Formidlingsvirksomhed har således til formål at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de to parter indgår en kontrakt, uden at formidleren har en selvstændig interesse i kontraktens indhold, jf. C-235/00, CSC, præmis 39.

Det fremgår af Den juridiske vejledning, afsnit D. A. 5.11.8.7 Forhandlinger vedrørende værdipapirer og af det tidligere cirkulære nr. 130 af 12. november 2003, at en tjenesteyders assistance ved køb eller salg af værdipapirer er momsfri. Det er dog en betingelse, at tjenesteyderen enten

- har bemyndigelse til på købers, sælgers eller evt. begges vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen, eller

- har fuldmagt til på nærmere aftalte vilkår at indgå aftale om en fritaget finansiel transaktion på købers eller sælgers vegne.

Det fremgår endvidere, at det forhold, at en virksomhed også skal forelægge et aftaleudkast for opdragsgiveren til endelig godkendelse, ikke fratager opdraget sin selvstændige karakter, jf. herved SKM2009. 389. LSR.

Spørger blev i august 2018 kontaktet af klienterne - tre selskaber - som bl.a. ønskede at sælge samtlige af deres kapitalandele i et selskab til et andet nystiftet selskab.

Det fremgår af sagen, at Spørgers opdrag overordnet set bestod i at yde klienterne juridisk bistand i relation til gennemførelse af den nævnte Transaktion og Geninvestering.

Spørgers opdrag omfattede ikke identifikation eller formidling af potentielle køberemner, som alene varetoges af klienterne og rådgivervirksomheden X.

Opdraget for X bestod i at identificere relevante køberemner, levere finansielle rådgivningsydelser knyttet til gennemførelse af Transaktionen og deltage i forhandlinger om kommercielle vilkår for Transaktionen og Geninvesteringen på vegne af klienterne, herunder fx i relation til købesummer relateret til Transaktionen og Geninvesteringen. Dette udmøntede i "letter of intent", der blev udfærdiget forud for due diligence og forhandlinger.

Spørgers opdrag var afgrænset med følgende hovedpunkter:

- deltagelse i indledende møder med klienterne,
- etablering og afvikling af et virtuelt datarum,
- deltagelse i forhandlingsmøder med klienterne m.fl.,
- udarbejdelse af dokumenter (Ejeraftalen mv.),
- forestå forhandling af transaktionsdokumenter med klienterne, klienternes virksomhedsmægler, køber og købers juridiske rådgiver,
- forberedelse og deltagelse i underskrivelsesprocessen, og
- varetagelse af diverse post-closing forhold.

Det følger således ikke af Spørgers opdrag, som er nærmere beskrevet i Spørgers sagsfremstilling pkt. 2.1.3, at Spørger har haft bemyndigelse til på klienternes, købers eller evt. begges vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkår i forbindelse med den nævnte Transaktion og Geninvestering. Det fremgår heller ikke, at Spørger har haft fuldmagt til på nærmere aftalte vilkår at indgå aftale om Transaktionen og Geninvesteringen på Klienternes eller købers vegne.

Det fremgår ganske vist, at Spørger skulle forestå forhandling af transaktionsdokumenter med Klienterne, Klienternes virksomhedsmægler, køber og købers juridiske rådgiver, men uden bemyndigelse til at fastlægge vilkår på vegne af Klienterne. Spørger har i øvrigt skulle deltage i forhandlingsmøder med Klienterne, men ikke på egen hånd. Det må også på baggrund heraf antages, at Spørger ikke har haft en selvstændig kompetence til at fastlægge aftalevilkår eller indgå aftale om Transaktionen og Geninvesteringen.

Spørger har oplyst, at Spørger leverede advokatydelse til Klienterne i overensstemmelse med sit opdrag. Endvidere, at Spørger havde bemyndigelse til sammen med Klienterne at forhandle aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen. En sådan bemyndigelse er imidlertid ikke tilstrækkelig til at fritage levering af ydelserne for moms i medfør af momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e. Hertil kræves, som det fremgår ovenfor, at Spørger skal tillægges en selvstændig kompetence til helt eller delvist at fastlægge aftalevilkår.

Det fremgår endvidere af sagen, at Klienterne havde andre rådgivere end Spørger, herunder X som nævnt ovenfor. X havde et vidtgående opdrag bl.a. med deltagelse i forhandlinger på vegne af Klienterne om kommercielle vilkår. Det kan også på baggrund heraf formentlig lægges til grund, at Spørger ikke har leveret momsfratagne forhandlingsydelser til Klienterne, men alene sædvanlige momspligtige advokatydelse.

Spørgers arbejdsopgaver er beskrevet i en oversigt vedrørende honoraropgørelsen og indeholder følgende hovedpunkter:

- forhold vedrørende Transaktionens opstart og due diligence
- gennemgang eller udarbejdelse mv. af dokumenter og bilag vedrørende Aktieoverdragelsesaftale og Ejeraftale
- deltagelse mv. i 10 fysiske forhandlingsmøder/telefonmøder med Klienterne, X og købersiden
- deltagelse mv. i signing af transaktionen
- håndtering mv. af closing af transaktionen.

Det følger således ikke af oversigten vedrørende honoraropgørelsen, som er nærmere beskrevet i Spørgers sagsfremstilling pkt. 2.2.1, at Spørger i kraft af den faktiske udførelse af arbejdsopgaver fik tillagt bemyndigelse til på vegne af Klienterne at fastlægge aftalevilkår eller fuldmagt til at indgå aftale om Transaktionen og Geninvesteringen.

Spørgers arbejdsopgaver fremgår også af Spørgers tidsudskrift, der reflekterer omfanget af Spørgers bistand i perioden 11. september 2018 til 11. april 2019 med følgende hovedpunkter:

- forberedende møder mellem Spørger, Klienterne og Klienternes øvrige rådgivere, herunder X
- udkast til Ejeraftalen og håndtering af datarum
- forhandlingsmøder sammen med Klienterne, X, køber og købers rådgivere og interne forberedelsesmøder med Klienter og/eller X. Spørger har ikke forhandlet pris med køber, hvilken funktion i stedet har været varetaget af X og/eller Klienterne. Spørgers funktion har været at varetage Klienternes sædvanlige juridiske interesser som sælgere i en aktiehandel og som investorer i forbindelse med Geninvesteringen
- signing og closing, herunder færdiggørelse af aftaledokumenterne, closing memorandum og visse praktiske forhold.

Det følger dermed heller ikke af oversigten vedrørende tidsudskriften, som er nærmere beskrevet i Spørgers sagsfremstilling pkt. 2.2.3, at Spørger i kraft af den faktiske udførelse af arbejdsopgaver fik tillagt bemyndigelse til på vegne af Klienterne at fastlægge aftalevilkår eller fuldmagt til at indgå aftale om Transaktionen og Geninvesteringen.

Det er således samlet set Skattestyrelsens opfattelse, at Spørger ikke har leveret ydelser, som er momsfrie i medfør af momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, men derimod har leveret sædvanlige momspligtige advokatydelse.

Indstilling

Skattestyrelsen indstiller, at spørgsmål 1 besvares med "Nej".

Skatterådets afgørelse og begrundelse

Skatterådet tiltræder Skattestyrelsens indstilling og begrundelse.

Lovgrundlag, forarbejder og praksis

Lovgrundlag

Momsloven

"§ 4. Der betales afgift af varer og ydelser, der leveres mod vederlag her i landet. Ved levering af en vare forstås overdragelse af retten til som ejer at råde over et materielt gode. Levering af en ydelse omfatter enhver anden levering. (...)."

"§ 13. Følgende varer og ydelser er fritaget for afgift: (...)

11) Følgende finansielle aktiviteter: (...)

e) Transaktioner, herunder forhandlinger, med undtagelse af forvaring og forvaltning, i forbindelse med værdipapirer, bortset fra varerepræsentativer og dokumenter, der giver bestemte rettigheder, herunder brugsrettigheder, over fast ejendom, samt andele og aktier, når besiddelsen heraf retligt eller faktisk sikrer rettigheder som ejer eller bruger over en fast ejendom eller en del af en fast ejendom. (...)."

Momssystemdirektivet

"Artikel 135

1. Medlemsstaterne fritager følgende transaktioner: (...)

f) transaktioner, herunder formidling, med undtagelse af forvaring og forvaltning, i forbindelse med aktier, andele i selskaber eller andre sammenslutninger, obligationer og andre adkomstbeviser, bortset fra varerepræsentativer og de i artikel 15, stk. 2, omhandlede rettigheder og adkomstbeviser (...)."

Praksis

C-259/11, DTZ Zadelhoff

Salg af aktier i selskaber, som medfører overdragelse af den indirekte ejendomsret til fast ejendom, der ejes af disse selskaber, er omfattet af momsfritagelsen i Momssystemdirektivets artikel 132, stk. 1, litra f), der svarer til momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e.

DTZ Zadelhoff udførte mægler- og rådgivningsvirksomhed, der bestod i at søge købere til fast ejendom, som efterfølgende blev solgt og overdraget gennem overdragelse af aktier, og havde til formål at bevirke, at sælgere og deres købere indgik deres respektive kontrakter, uden at DTZ Zadelhoff havde en selvstændig interesse i disse kontraktens indhold. Virksomheden var omfattet af udtrykket "forhandlinger" vedrørende aktier i den forstand, hvori det blev anvendt i 6. momsdirektivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 5).

C-235/00, CSC

Begrebet transaktioner i forbindelse med værdipapirer omfatter transaktioner, hvorved rettigheder og forpligtelser for parterne i forbindelse med værdipapirer kan opstå, ændres eller ophøre.

Begrebet forhandlinger i forbindelse med værdipapirer omfatter ikke tjenesteydelser, som kun består i at give oplysninger om et finansielt produkt og i givet fald at modtage og behandle bestillinger på tegning af de pågældende værdipapirer, men ikke i udstedelse af værdipapirerne.

Følgende fremgår af præmis 38-39:

"38. Det følger af sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 5, at udtrykket »herunder forhandlinger« ikke skal definere hovedindholdet af den i bestemmelsen fastsatte fritagelse, men har til formål at udvide bestemmelsens anvendelsesområde til formidlingsvirksomhed.

39. Uden at det er nødvendigt at tage stilling til den nøjagtige rækkevidde af udtrykket »forhandlinger« - som i øvrigt også er benyttet i andre af sjette direktivs bestemmelser, herunder artikel 13, punkt B, litra d), nr. 1-4 - må det dog konstateres, at det i den sammenhæng, hvori det indgår i nr. 5, tager sigte på en virksomhed, som udøves af en mellemmand, der ikke optræder som part i en kontrakt om et finansielt produkt, og som adskiller sig fra de kontraktmæssige ydelser, der typisk udføres af parterne i sådanne kontrakter. Mellemmandsvirksomhed er en tjenesteydelse, som udføres over for en kontraktpart, og som parten yder vederlag for, idet der er tale om en særskilt formidlingsvirksomhed. Virksomheden kan bl.a. bestå i at give den pågældende oplysning om, hvornår der kan være mulighed for at indgå en sådan kontrakt, at optage kontakt med den anden part og i mandantens navn og for dennes regning at føre forhandlinger om den nærmere fastlæggelse af de gensidige ydelser. Virksomheden har således til formål at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de to parter indgår en kontrakt, uden at formidleren har en selvstændig interesse i kontraktens indhold."

SKM2015. 235. SR

Levering af ejendomsmægler- og rådgivningsydelser, der medfører salg af aktier/anparter i selskaber, der er enejejer af fast ejendom, kan anses som momsfrigitte "forhandlinger", når de leveres af en mellemmand.

Spørger bistod bl.a. med afdækning af markedet og potentielle køberemner samt formidlede kontakten til købere af selskaberne. De leverede ydelser havde til formål at bevirke, at sælgere og købere indgik de respektive kontrakter, uden at Spørger havde en selvstændig interesse i kontraktens indhold.

SKM2009. 389. LSR

Et revisionsaktieselskabs rådgivningsydelser i forbindelse med køb og salg af virksomheder i henhold til en standardaftale ansås samlet set for momsfrigitte efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, litra e. Leveringen af ydelserne måtte anses for at have til formål, at der skulle indgås en aftale mellem en køber og en sælger om salg af værdipapirer, uden at Spørger havde en selvstændig interesse i aftalens indhold. Spørger måtte samtidig anses for at forhandle selvstændigt på opdragsgiverens vegne, idet Spørger skulle identificere og indlede forhandlinger med potentielle købere/sælgere, som skulle munde ud i et aftaleudkast. Spørger havde eksklusivitet til at indlede en proces med henblik på et salg på de for ejeren samlet set mest fordelagtige vilkår. Så længe aftalen var i kraft kunne hverken ejer eller selskab på egen hånd forhandle og/eller afslutte et salg uden på forhånd at have orienteret Spørger.

Den juridiske vejledning

"D. A. 5.11.3 Formidling og forhandling i forbindelse med finansielle transaktioner

(...)

Begrebernes anvendelse

Begreberne formidling og forhandling benyttes i henholdsvis momsfrigitelsesbestemmelserne i ML § 13, stk. 1, nr. 11 samt i momssystemdirektivets artikel 135, stk. 1, litra a-g. Begreberne har i denne forbindelse den samme betydning.

EF-domstolen har udtalt, at begreberne ikke skal definere hovedindholdet af momsfrigitelserne, men at de i stedet har til formål at udvide bestemmelsens anvendelsesområde til også at omfatte formidlings- og forhandlingsvirksomhed. Se sag C-235/00, CSC Financial Services Ltd.

Definition: Formidling- og forhandlingsvirksomhed

Formidlings- og forhandlingsvirksomhed defineres i retspraksis som foranstaltninger, der har til formål at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de to parter indgår en kontrakt, uden at formidleren har en selvstændig interesse i kontraktens indhold. Se EF-domstolens dom i sag C-453/05, Volker Ludwig.

I retspraksis har domstolene ved flere lejligheder udtalt sig om omfanget af begreberne. I forbindelse hermed har domstolene bl.a. lagt vægt på følgende:

- Hvorvidt den pågældende formidler er en uafhængig mellemmand mellem leverandøren og aftageren af en momsfri ydelse.
- Hvorvidt den pågældende virksomhed udøves af mellemmand, der ikke selv er part i den endelige kontrakt, samt at formidlerens ydelser adskiller sig fra de kontraktmæssige ydelser, der udføres af parterne i den endelige kontrakt.
- Hvorvidt formidleren har til opgave at give opdragsgiveren oplysning om, hvornår der kan være mulighed for at indgå en kontrakt om et produkt.
- Hvorvidt formidleren har til opgave at tage kontakt til en anden part og i opdragsgiverens navn og for dennes regning at føre forhandlinger om den nærmere fastlæggelse af de gensidige ydelser i henhold til den endelige kontrakt.

Det anses ikke som en hindring for fritagelse som formidling/forhandling, at opdragsgiveren efterfølgende skal godkende forhandlingsresultatet, før kontrakten kan anses for indgået.

(...)."

D. A. 5.11.8 Momsfritagelse af transaktioner vedrørende værdipapirer

"D. A. 5.11.8.2 Definition: Værdipapirer

(...)

Værdipapirer, der er omfattet af momsfrigtagelsen i ML § 13, stk. 1, nr. 11, litra e, er fx:

- Obligationer
- Pantebreve
- Aktier
- Interessentskabsandele og andre andele i selskaber samt
- Finansielle kontrakter såsom terminskontrakter, optioner og futures.

Denne liste er ikke udtømmende. (...)."

"D. A. 5.11.8.7 Forhandlinger vedrørende værdipapirer

(...)

Udtrykket "herunder forhandlinger"

Udtrykket "herunder forhandlinger" i bestemmelsen skal ikke definere hovedindholdet af momsfrigtagelsen, men har til formål at udvide bestemmelsens anvendelsesområde til formidlingsvirksomhed.

Udtrykket tager sigte på den virksomhed, som udøves af en mellemmand, der ikke selv er part i en kontrakt om et finansielt produkt. Formidlingsvirksomhed har således til formål at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de to parter indgår en kontrakt, uden at formidleren har en selvstændig interesse i kontraktens indhold. Der er derimod ikke tale om formidling, når en af kontraktparterne overlader det til en underleverandør at udføre en del af de faktiske transaktioner i forbindelse med kontrakten, herunder at give oplysninger til den anden part, at modtage og behandle bestillinger på tegning af de værdipapirer, kontrakten angår. I så fald indtager underleverandøren samme position som sælgeren af det finansielle

produkt. Den pågældende er dermed ikke en mellemmand. Se EU-domstolens dom i sag C-235/00, CSC Financial Services.

(...)

Eksempler på momsfrigitagne forhandlinger vedrørende værdipapirer

Nedenfor er angivet en række eksempler på ydelser, der er omfattet af momsfrigtagelsen for forhandlinger i ML § 13, stk. 1, nr. 11, litra e:

- En tjenesteyders assistance ved køb eller salg af værdipapirer er momsfri. Det er en betingelse, at tjenesteyderen enten
 - har bemyndigelse til på købers, sælgers eller evt. begges vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen, eller
 - har fuldmagt til på nærmere aftalte vilkår at indgå aftale om en fritaget finansiel transaktion på købers eller sælgers vegne.
- Ydelser vedrørende udfærdigelse og udbud af anparter i ejendomsinteressentskaber er momsfri. I den konkrete sag blev der lagt vægt på, at forespørger måtte anses for en uafhængig mellemmand mellem de stiftende interessenter, og at selskabet måtte anses for selvstændigt at have fastlagt indholdet af tegningsaftaler og interessentskabskontrakterne. Se SKM2006. 169. SR.
- Skatterådet har i en sag bekræftet, at en virksomheds aktiviteter kan anses for momsfri som formidling/forhandling vedrørende finansielle transaktioner. Der var tale om en uafhængig mellemmand, der dels undersøgte de relevante markeder generelt og konkrete finansielle tjenesteyderes produkter. Derudover holdt virksomheden sig løbende underrettet om egne kunders finansieringsbehov, porteføljesammensætning og relevante forhold i øvrigt. På denne baggrund fremsatte virksomheden over den enkelte kunde konkrete løsningsforslag med oplysninger om, på hvilken måde kunden bedst kunne optage eller omlægge lån, samt købe eller sælge optioner og terminkontrakter. Se SKM2008. 362. SR.
- Corporate Finance-ydelser, hvis opdragsgiveren har til hensigt at levere eller aftage en fritaget finansiel ydelse, og hvis den tjenesteyder, der leverer Corporate Finance-ydelserne, har bemyndigelse til på opdragsgiverens vegne helt eller delvist at fastlægge aftalevilkårene i forbindelse med transaktionen eller på nærmere aftalte vilkår har fuldmagt til på opdragsgiverens vegne at indgå aftale om en fritaget finansiel transaktion.

Ved Corporate Finance-ydelser forstås bistand, som ydes med henblik på eller i forbindelse med børsintroduktioner, aktieemissioner, udstedelse af konvertible obligationer m.v., større sekundære aktieplaceringer via regulerede markeder, formidling af fusioner og virksomhedsovertagelse, anden finansiel bistand i relation til ovennævnte områder.

Landsskatteretten har udtalt, at ydelser leveret i henhold til en standard corporate-finance-kontrakt efter en samlet vurdering måtte anses for omfattet af momsfrigtagelsen. Leveringen af ydelserne måtte anses for at have til formål, at der skulle indgås en aftale mellem en køber og en sælger om salg af værdipapirer, uden at klageren herved havde en selvstændig interesse i aftalens indhold. Virksomheden måtte samtidig anses for at have fuldmagt til at forhandle selvstændigt på opdragsgiverens vegne, idet virksomheden skulle identificere og indlede forhandlinger med potentielle købere/sælgere, hvilket skulle munde ud i et aftaleudkast. Det forhold, at virksomheden efter kontrakten også skulle forelægge aftaleudkastet for opdragsgiveren til endelig godkendelse, fratog ikke opdraget sin selvstændige karakter. Se SKM2009. 389. LSR.

(...)."